

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قربانی کردن گوساله‌های فربه
(ترجمه)

سوال:

امیر بزرگوار ما، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!

از الله متعال می‌طلبم شما را صحت و عافیت داشته باشد!

سوال من اینست: آیا جایز است گوساله‌ای فربه‌ی را که کمتر از دو سال سن دارد قربانی نمود؟

جواب:

وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته!

1. قربانی یک عبادت است و رسول الله صلی الله علیه وسلم، شروط و احکام آن را بیان نموده است. یکی از جمله شروط قربانی، همانا سن آن می‌باشد؛ چنانچه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«لَا تَذْبَحُوا إِلَّا مُسِنَّةً، إِلَّا أَنْ يَغْسُرَ عَلَيْكُمْ، فَتَذْبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضَّأْنِ» (رواه مسلم)

ترجمه: ذبح نکنید؛ مگر مسنی را؛ مگر این‌که بر شما دشوار باشد که در آن صورت گوسفند جذعه (گوسفندی که شش ماه را تمام کرده باشد) را ذبح نمایند.

گاو "مسن" آنست که دو ساله و یا بیشتر از آن باشد. بنابر این، این ادعا که اجماع علماء بر اینست که قربانی نمودن گاو زیر دو سال به شرط آن که فربه بوده و گوشت زیاد داشته باشد، ادعای نادرست است. قربانی نمودن گاوی که کمتر از دو سال سن داشته؛ اما گوشت زیاد داشته باشد، بجز شمار اندکی از مفتیان عصر حاضر، هیچ کس دیگری جایز نمی‌داند و فتوای این مفتیان مخالف دلیل شرعی و نیز مخالف اقوال مجتهدین و علمای سلف صالح می‌باشد.

در نصاب‌ها و مقادیر شرعی نمی‌توان علت‌جویی نمود؛ بلکه نصاب و مقدار هر چیزی را که شریعت معین نموده، بدون هیچ نوع علت‌جویی باید مراعات گردد و حدیث رسول الله صلی الله علیه وسلم بسیار واضح است؛ «لَا تَذْبَحُوا إِلَّا مُسِنَّةً؛ ذَبْحُ نَکْنِیدِ مَکْرٍ مَسْنٍ رَا» گاو مسن آنست که دو سال را کامل نموده و وارد سال سوم شده باشد. نهی در این حدیث، جازم و قاطع است و قرینه این جزم و قطع نیز در همین متن واضح است و آن عبارت است از استثنا نمودن کسی که مجبور می‌شود و برای چنین کسی اجازه داده شده که "جذعه الضأن" را قربانی نماید و جذعه الضأن، گوسفندی است که شش ماه را کامل نموده باشد.

بناءً قربانی یک عبادت بوده و مانند سایر عبادات، توقیفی می‌باشد که باید بر اساس شروط و اسبابی که شریعت بیان نموده، اداء گردد و این شروطی است که نمی‌توان در آن علت‌جویی نمود و قربانی جایز نیست؛ مگر بر اساس این شروط.

1. در کتاب مفاهیم صفحه 34 (متن عربی) چنین گفته شده: «نظام‌های اسلامی عبارت از احکام شرعی مربوط به عبادات، اخلاقیات، مطعومات، ملبوسات، معاملات و عقوبات می‌باشد. پس احکام شرعی مربوط به عبادات، اخلاقیات، مطعومات و ملبوسات غیر قابل علت‌جویی است، چنانچه رسول الله علیه السلام فرمود: «حُرِّمَتِ الْأَحْمَرَةُ لِعَيْنَيْهَا؛ شَرَابٌ بِه دَلِيلٌ خُودِ ذَاتِهَا حَرَامٌ كَرْدِيدَةٌ.» و اما احکام شرعی مربوط به معاملات و عقوبات طوری است که می‌توان در آن علت‌جویی نمود؛ زیرا حکم شرعی مربوط به آن مبتنی بر علتی است که باعث به وجود آمدن آن حکم گردیده.

بسیاری عادت نموده اند که در تمام انواع احکام، بر اساس منفعت ناشی از آن علت‌جویی نمایند و دلیل آن، اینست که از رهبری فکری غرب و تمدن متأثر می‌باشند؛ رهبری فکری و تمدنی که تنها منفعت را اساس تمام اعمال قرار داده است. این

رهبری فکری با رهبری فکری اسلامی، که روح را اساس تمام اعمال قرار داده و یکجا نمودن آن با ماده را منسجم کننده اعمال می‌داند، مخالفت دارد.

با این حساب؛ در احکام شرعی مرتبط به عبادات، اخلاق، مطعومات و ملبوسات مطلقاً علت‌جویی نمی‌شود، زیرا این احکام هیچ علتی ندارد، بلکه همان گونه که در نص آمده به آن عمل می‌شود و به هیچ وجه بر هیچ گونه علتی بنا کرده نمی‌شود؛ مثلاً نماز، روزه، حج، زکات، چگونگی ادای نماز، تعداد رکعات آن، مناسک حج، نصاب زکات و امثال آن، همه و همه به صورت توفیقی بوده و همانگونه که در نص آمده به آن عمل می‌شود و بدون در نظر داشتن علت آن باید مورد قبول و پذیرش قرار گیرد و هیچ نوع علت‌جویی در آن صورت نمی‌گیرد...»

به این ترتیب، درست نیست که سن قربانی از آنچه که در نص آمده کمتر باشد، چه آن گوساله بسیار فریه باشد و یا خیر؛ زیرا نص شرعی سن آن را بدون هیچ علتی بیان نموده و بنابر این، مراعات نمودن آن امر الزامی می‌باشد.

برادران عطاء بن خلیل ابوالرشته

2 ذوالحجه 1445 ه.ق

8 جون 2024 م.